

УДК 681.816.68:786.8

DOI 10.34064/khnum1-6405

Резнік Олена Сергіївна

Житомирський державний університет імені Івана Франка

доктор філософії, доцент кафедри мистецької освіти

e-mail: reznik_olena@ukr.net

ORCID iD: 0000-0003-1827-1522

**ДИТЯЧИЙ ОРКЕСТРОВИЙ КОМПЛЕКТ «ГАРМОНІКА»
Г. Т. СТАТИВКІНА ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВИХ
НАВИЧОК АНСАМБЛЕВО-ОРКЕСТРОВОГО МУЗИКУВАННЯ
ДОШКІЛЬНИКІВ**

*Постать Геннадія Тимофійовича Стативкіна як реформатора методики навчання гри на баяні завжди цікавила дослідників своєю багатогранною спрямованістю: ідеї перебудови загального навчального процесу початкової музичної освіти; експериментальне впровадження нового методичного принципу в навчальний процес; введення семирічного терміну навчання баяністів у ДМШ; виготовлення спеціальних навчальних дитячих виборних і готово-виборних баянів; розробка та видання нової навчальної програми і навчальних посібників. Перелічені напрями діяльності Г. Т. Стативкіна у різні часи висвітлювались науковцями виключно з точки зору зміни методики навчання гри на баяні від виборного до готово-виборного інструмента. Проблема вивчення конструкцій дитячого баянного інструментарію, створеного Г. Т. Стативкіним, так і не набула формату спеціального окремого дослідження. Запропонована **стаття має на меті** висвітлити конструкторські напрацювання Г. Т. Стативкіна шляхом аналізу особливостей створених ним дитячих музичних інструментів для ансамблевого та оркестрового музичування дітей дошкільного віку. **Наукова новизна результатів дослідження** зумовлена введенням у науковий музикознавчий обіг фактів щодо конструктивних особливостей дитячого оркестрового комплексу «Гармоніка», що дало змогу розкрити основні риси конструкторського мислення Г. Т. Стативкіна. Так, на підставі аналізу систем розташування звуків на правих клавіатурах гармонік «Соло-1» і «Соло-2»*

можна **дійти висновку**, що система, використана Г. Т. Стативкіним, відповідає правій клавіатурі акордеона фортепіанного типу, але у кнопковому варіанті. Незвичне для баяна розташування звуків на правій клавіатурі, а також поєднання мажорно-мінорних трізвуків в одному ряду лівої клавіатури базується на ергономіці та фізіології дошкільнят (висота і ширина грудей, довжина рук і передпліч). Саме таке конструктивне рішення дозволило зменшити габаритні розміри інструментів і зробити їх відповідними до фізіології дитини дошкільного віку.

Ключові слова: дошкільна освіта, ансамблево-оркестрове музикування, конструктор-винахідник, дитячий оркестровий комплект, права і ліва клавіатури, система розташування звуків, діапазон звучання, басово-акордовий акомпанемент, виборний звукоряд.

Постановка проблеми. «Дошкільна освіта – цілісний процес, спрямований на забезпечення всебічного розвитку дитини відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб» – зазначено в Законі України «Про дошкільну освіту» (2022: р. 1, ст. 4, п. 2). В межах нашої держави законодавчим шляхом визначено, що дошкільна освіта є «невід’ємним складником та першим рівнем освітньої системи», «стартовою платформою особистісного розвитку дитини» (Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, 2021: 3). Згідно Закону України «Про дошкільну освіту» (2022: ст. 7), її завданням є «формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду».

Організація освітнього процесу в дошкільному закладі здійснюється у відповідності з державним стандартом «Базовий компонент дошкільної освіти», що містить норми і положення, які визначають вимоги до рівня розвиненості та вихованості дитини дошкільного віку. Процедура досягнення здобувачами дошкільної освіти результатів навчання (набуття компетентностей), передбачених стандартом, визначається освітньою програмою дошкільного закладу, яка є єдиним комплексом освітніх компонентів, спланованих і організованих цим закладом. Вимоги до обов’язкових результатів навчання

та компетентностей дошкільнят у «Базовому компоненті дошкільньої освіти» (2021: 1–2) визначено за такими освітніми напрямками: особистість дитини; дитина в сенсорно-пізнавальному просторі; дитина у природному довкіллі; гра дитини; дитина в соціумі; мовлення дитини; дитина у світі мистецтва.

Спрямованість нашої розвідки корелює з освітнім напрямом «Дитина у світі мистецтва», в межах якого визначено поняття «мистецько-творча компетентність», прогнозовано емоційно-ціннісне ставлення дошкільників до мистецько-творчої діяльності, встановлено рівень сформованості знань дошкільнят, охарактеризовано процес здобуття основних мистецько-творчих навиків.

Отже, «мистецько-творча компетентність – це здатність дитини практично реалізувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності» (Базовий компонент..., 2021: 21–22). «Результатом набуття мистецько-творчої компетентності є елементарна обізнаність дитини у специфіці видів мистецтва (художньо-продуктивній, музичній, театральній); ціннісне ставлення до мистецтва і мистецької діяльності; прагнення сприймати мистецтво тощо» (там само: 22). В пункті «емоційно-ціннісне ставлення» визначається необхідність пробудження інтересу дошкільників до музичної діяльності та позитивного відгуку на пропозиції включення їх у різні мистецько-творчі процеси: слухання музики, співів, музичних ігор, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах. Вимога до «сформованості рівня знань» передбачає розуміння дитиною призначення музичної діяльності та первісні «уявлення про музичну гру, пісню, хоровод, танець, інструментальну музику». Як результаті здобуття основних мистецько-творчих навиків передбачається, що дитина набуває здатність розрізнити основні жанри музики (вокальні, інструментальні); «має домірні вікові навички співу, слухання музики, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах»; «виявляє музикальність, уміння передавати настрій, емоції, почуття в музично-руховій і пісенній творчості, музикуванні та музичній грі» (там само: 22–23).

Впровадження вищезазначених теоретичних аспектів музичного виховання дітей дошкільного віку обумовлює одне з першочергових завдань – виготовлення спеціального навчального дитячого музичного інструментарію. У даний час ця проблема залишається «річчю в собі», що, власне, суперечить одній з універсальних теорій розвитку: ми створюємо його «рушійні сили», але натомість не маємо змодельованого «джерела розвитку» – сформованої системи розробки й виготовлення навчальних моделей дитячого музичного інструментарію. Отже, в аспекті проблеми відсутності «джерела розвитку» варто дослідити те цінне, що вже було накопичене у сфері дитячого музичного виховання, зокрема – практичний досвід конструктора-винахідника дитячого музичного інструментарію Геннадія Тимофійовича Стативкіна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання музичного виховання дітей дошкільного віку в різних аспектах завжди перебувало в полі зору науковців. Розробкою і формуванням методики музичного виховання в дитячому садку займалися Р. Т. Зінич, В. Г. Кукловська, І. М. Рудченко, С. М. Шоломович (Зінич, Кукловська, Рудченко, Шоломович, 2000), Т. М. Степанова (2012), Т. А. Лісовська (2018), І. А. Романюк (2013), С. І. Матвієнко (2017). Невід’ємною частиною музичного виховання дошкільників С. О. Науменко (2015) вважала застосування методів діагностування музичних здібностей дітей. С. М. Садовенко (2007), розглядаючи український дитячий музичний фольклор як засіб формування музичних здібностей дітей дошкільного віку, рекомендувала активно використовувати його в навчально-виховному процесі. Т. А. Лісовська (2018) приділяла увагу розвитку музично-ритмічного виховання дошкільнят. На важливості впровадження методичних основ доінструментальної підготовки дітей дошкільного віку наголошували А. Е. Халілова (2021), К. В. Завалко та А. Е. Ібадуллаєва (Завалко, Ібадуллаєва, 2018).

Одним із головних видів музичного виховання дітей дошкільного віку Т. А. Лісовська (2018), І. О. Сташевська (2006) вважають навчання гри на дитячих музичних інструментах. Т. А. Лісовська (2018), С. І. Матвієнко (2017), Л. Теряєва (2011) зазначали, що оволодіння вміннями гри на дитячих інструментах дає можливість об’єднувати дітей старшого дошкільного віку в ансамбль, а пізніше – в оркестр.

Розглядаючи питання виховання дітей засобами колективного інструментального музикування, дослідниці відводили дитячому оркестру значну роль.

На сучасному етапі розвитку музичної педагогіки та музикознавства важливим інтегруючим дослідженням, яке охоплює майже всі аспекти музичного виховання дітей дошкільного віку, є науково-методична праця С. І. Матвієнко «Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку». Дослідниця визначає два види класифікації дитячих музичних інструментів (Матвієнко, 2017: 169–170); пояснює зміст та завдання навчання дошкільників гри на музичних інструментах за віковими категоріями (там само: 173–176); розглядає прийоми гри на дитячих музичних інструментах у контексті надання конструкторської характеристики кожному різновиду дитячого інструментарію (там само: 176–183); встановлює послідовність етапів навчання гри на музичних інструментах дітей дошкільного віку (там само: 183–185); пропонує орієнтовний музичний репертуар для гри на дитячих музичних інструментах згідно з віковими групами (там само: 185–186); окреслює основні різновиди дитячих оркестрів, які використовуються в традиційній музичній практиці дошкільного навчального закладу, та надає їм стислі інструментально-виконавські характеристики (там само: 188–189); наголошує на тому, що дитяче оркестрове музикування є дієвим засобом розвитку музичного сприйняття та музичного слуху, його наявність розширює сферу музичної діяльності дошкільника та підвищує його інтерес до музики (там само: 186).

Моделюванням методики музичного виховання дошкільників займалась Т. А. Лісовська, яка у навчально-методичному комплексі навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» (дошкільна освіта) визначила завдання музичного виховання дітей дошкільного віку (Лісовська, 2018: 42–48), охарактеризувала методи і прийоми їх музичного виховання, навчання та розвитку (там само: 58–64), запропонувала методику навчання основним видам музичної діяльності в кожній віковій групі за такими напрямками: слухання музики (там само: 66–76), співи (там само: 76–83), музично-ритмічні рухи (там само: 83–93), гра на дитячих музичних інструментах

(там само: 93–97), колективне музикування (там само: 97–98), зазначила роль і зміст музичних занять (там само: 106–112).

А. Е. Халілова, всебічно обґрунтовуючи власну концепцію доінструментальної підготовки, визначила основні завдання останньої: навчити дитину володіти голосом; закласти фундамент відчуття музичного ритму; започаткувати розвиток музичного слуху та музичної пам'яті; залучити дітей до процесу слухання та осягнення музики; розвинути увагу, закласти елементи музичного мислення; підготувати дитину до гри на музичному інструменті (Халілова, 2021: 3). Якість доінструментальної підготовки дітей дошкільного віку дослідниця визначає як поєднання якостей п'яти однаково важливих компонентів («зірка якості»): музичного слуху, відчуття музичного ритму, музичного мислення, музичної пам'яті, володіння голосом – співу (Халілова, 2021: 3–4). Основною метою розробленої А. Е. Халіловою концепції доінструментальної підготовки є методичне забезпечення якісного формування готовності дитини до навчання гри на музичному інструменті, а місією її дослідження – гармонійний та творчий розвиток дошкільників. У кінцевому результаті доінструментальна підготовка забезпечує якісну сформованість готовності до навчання гри на музичному інструменті (там само: 4).

Огляд науково-методичні напрацювань з музичного виховання дошкільників свідчить, що постать Г. Т. Стативкіна як розробника і конструктора-винахідника досі не отримала належної оцінки з боку сучасних науковців. **Актуальність статті** полягає у необхідності дослідження його конструкторської діяльності зі створення дитячого музичного інструментарію.

Метою цієї розвідки є аналіз особливостей конструкції інструментів дитячого оркестрового комплексу «Гармоніка», розробленого Г. Т. Стативкіним для формування початкових інструментально-виконавських навиків ансамблево-оркестрового музикування дітей дошкільного віку. Мета дослідження визначила коло його **основних завдань**:

– розглянути систему розташування звуків на правій клавіатурі гармонік «Соло-1», «Соло-2», «Ритм», «Бас» та визначити діапазон звучання мелодичного звукоряду кожного з інструментів;

- проаналізувати особливості басово-акордового акомпанементу на гармоніках «Соло-1» і «Соло-2»;
- охарактеризувати систему розташування звуків лівої виборної клавіатури гармонік «Ритм» і «Бас» та встановити діапазони виборних звукорядів інструментів;
- виявити диференційні та інтегративні конструкторські особливості дитячого оркестрового комплекту «Гармоніка», розробленого Г. Т. Стативкіним.

Методологія дослідження. Вивчення особливостей конструкції дитячого оркестрового комплекту «Гармоніка» потребувало застосування кількох наукових методів і підходів: опису, структурно-генетичного аналізу для вичленовування сутнісних елементів у будові інструментів; методів порівняння і аналогії для виявлення спільності й розходжень у конструкції гармонік. Узагальнення отриманих результатів дозволило сформулювати висновки з огляду на диференційні та інтегративні конструкторські особливості дитячого оркестрового комплекту «Гармоніка» Г. Т. Стативкіна.

Виклад основного матеріалу. У період від серпня 1993 року до лютого 1998-го на базі дитячого садка № 29 «Зірочка» міста Керч працював організований Г. Т. Стативкіним методичний центр для розробки шляхів поглибленого музично-естетичного виховання дітей дошкільного віку. В основу занять був покладений такий важливий принцип, як всезагальне масове навчання дітей, насамперед, колективна гра в дитячому оркестрі. Досвід впровадження дитячого колективного музикування Г. Т. Стативкін узагальнив у методичному посібнику «Дети и оркестр» (докладніше див. Резнік, 2014: 150). Як результат діяльності центру, Г. Т. Стативкіним було розроблено для серійного виробництва на Горлівській фабриці спеціальний оркестровий комплект «Гармоніка», до складу якого увійшли чотири інструмента: «Соло-1», «Соло-2» (Іл. 1) «Ритм» і «Бас» (Іл. 2).

Гармоніка «Соло-1 17x10» має незвичну систему розташування звуків на правій клавіатурі (Схема 1). Перший ряд містить діатонічні звуки: до¹, ре¹, мі¹, фа¹, соль¹, ля¹, сі¹, до², ре², мі²; другий ряд – хроматичні звуки: до-дієз¹, ре-дієз¹, фа-дієз¹, соль-дієз¹, ля-дієз¹, до-дієз², ре-дієз². Діапазон звучання мелодійного звукоря-

ду гармоніки «Соло-1» – від «до» першої октави до «мі» другої (Резнік, 2022: 129).

Ілюстрація 1. Гармоніки «Соло»

Гармоніка «Соло-1»:

Гармоніка «Соло-2»:

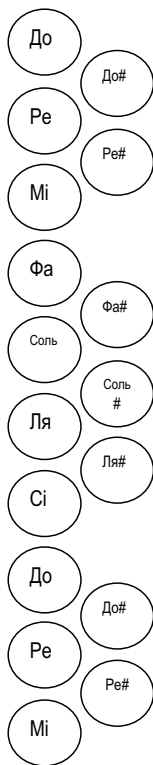
Гармоніка «Соло-2 17x10» повторює особливості конструкції гармоніки «Соло-1 17x10»: ідентичною є система розташування звуків на правій клавіатурі (*Сх. 1*). Перший ряд містить діатонічні звуки: соль^м, ля^м, сі^м, до¹, ре¹, мі¹, фа¹, соль¹, ля¹, сі¹; другий ряд – хроматичні звуки: соль-дієз^м, ля-дієз^м, до-дієз¹, ре-дієз¹, фа дієз¹, соль-дієз¹, ля-дієз¹. Відмінною рисою гармоніки «Соло-2» є змінений діапазон звучання мелодії: від «соль» малої октави до «сі» першої (Резнік, 2022: 130).

Ліва клавіатура гармонік «Соло-1» і «Соло-2» має два ряди басово-акордового акомпанементу (*Лл. 1*). У першому ряді розташовано басові звуки: фа, до, соль, ре, ля; у другому ряді – мажорно-мінорні трізвучки. Інноваційність одночасного поєднання мажорно-мінорних трізвучків у одному ряді була досягнута шляхом розташування звуків, що видобуваються за допомогою резонатора акомпанементу, квінтами без терцового тону (*Табл. 1*) (Резнік, 2022: 129–130).

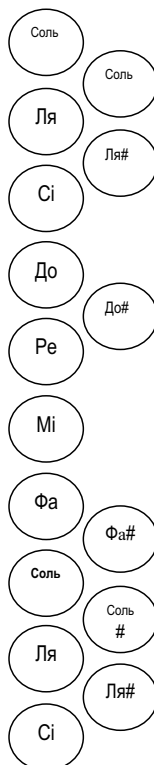

Схема 1. Права клавіатура гармонік «Соло»

**Система розташування
звуків на правій клавіатурі
гармоніки «Соло-1» 17 x 10:**

**Система розташування
звуків на правій
клавіатурі гармоніки «Соло-2»
17 x 10:**

Таблиця 1. Система розташування звуків, що утворюють резонатори акомпанементу гармонік «Соло-1» і «Соло-2»:

Резонатор з одного боку	Фа	До	Соль	Ре	Ля
Резонатор з іншого боку	До	Соль	Ре	Ля	Мі

Під час конструювання гармонік «Ритм» і «Бас» Г. Т. Стативкін також дотримався вищезазначеного принципу. Кожна з цих моделей має власну систему розташування звуків як на правій, так і на лівій клавіатурах (Лл. 2).

Ілюстрація 2. Гармоніки «Ритм» і «Бас»

Гармоніка «Ритм»:

Гармоніка «Бас»:

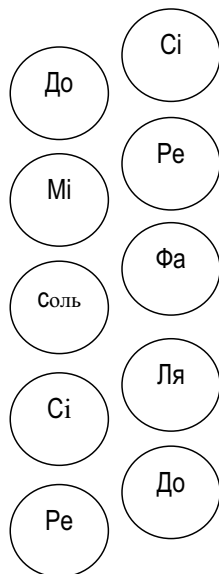
Систему розташування звуків правої клавіатури гармоніки «Ритм 10x10» сформовано за діатонічними терціями. Перший ряд містить такі звуки: до¹, мі¹, соль¹, сі¹, ре²; другий ряд – сі^м, ре¹, фа¹, ля¹, до². Систему розташування звуків лівої виборної клавіатури гармоніки «Ритм» також сформовано за діатонічними терціями, лише у дзеркальному відображенні. До першого ряду лівої виборної клавіатури увійшли такі звуки: сі^в, ре^м, фа^м, ля^м, до¹; до другого ряду – до^м, мі^м, соль^м, сі^м, ре¹ (Сх. 2). Діапазон правої клавіатури гармоніки «Ритм» – від «сі» малої октави до «ре» другої октави, діапазон виборного звукоряду лівої – від «сі» великої октави до «ре» першої октави (Резнік, 2022: 130).

Систему розташування звуків правої клавіатури гармоніки «Бас 8x8» сформовано за послідовними діатонічними тетра хордами. Перший ряд містить звуки: до^м, ре^м, мі^м, фа^м; другий ряд – соль^м, ля^м, сі^м, до¹. Систему розташування звуків лівої виборної клавіатури гармоніки «Бас» також сформовано за діатонічними тетра хордами, але

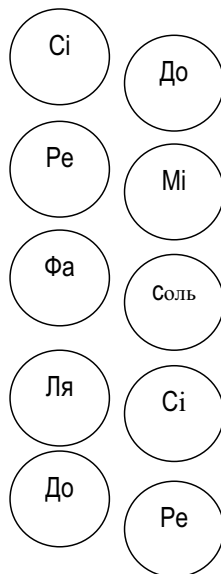
у дзеркальному відображенні. До першого ряду лівої виборної клавіатури увійшли такі звуки: соль^b, ля^b, сі^b, до^m; до другого ряду – до^b, ре^b, мі^b, фа^b (Сх. 3). Діапазон правої клавіатури гармоніки «Бас» – від «до» малої октави до «до» першої октави; діапазон виборного звуко-ряду двоголосний: з одного боку резонатора – від «до» великої октави до «до» малої октави, з іншого боку резонатора – від «до» малої октави до «до» першої октави (Резнік, 2022: 130–131).

Схема 2. Права та ліва клавіатури гармоніки «Ритм»

Система розташування звуків на правій клавіатурі гармоніки «Ритм»:

Система розташування звуків на лівій виборній клавіатурі гармоніки «Ритм»:

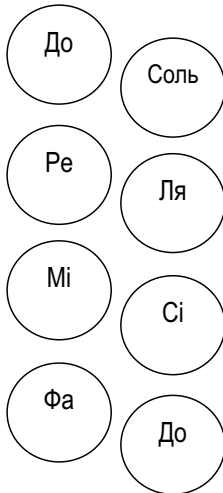

Висновки. На підставі вищерозглянутих систем розташування звуків на правих клавіатурах гармонік «Соло-1 17x10» та «Соло-2 17x10» можна дійти висновку, що використана конструктором Г. Т. Стативкіним система розташування звуків відповідає правій

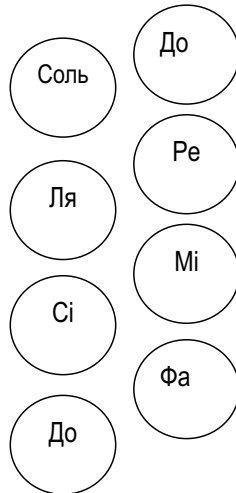
клавiатури акордеона фортепіанного типу, проте у кнопковому варіанті. Конструкторське рішення Г. Т. Стативкіна щодо незвичного розташування системи звуків на правій клавiатурі, а також одночасне поєднання мажорно-мінорних тризвуків у одному ряді лiвої клавiатури обґрунтовано ергономiчними й фізіологічними даними дітей дошкільного віку: висота і ширина грудної клітини, довжина рук і передпліччя. Саме таке конструкторське рішення дозволило скоротити габаритні розміри інструментів і виготовляти їх у відповідності до фізіології дитини дошкільного віку.

Схема 3. Права та лiва клавiатури гармоніки «Бас»

Система розташування звуків на правій клавiатурі гармоніки «Бас»:

Система розташування звуків на лiвій виборній клавiатурі гармоніки «Бас»:

Аналіз конструкторської будови дитячого оркестрового комплекту «Гармоніка» Г. Т. Стативкіна дозволив визначити диференційні та інтегративні конструкторські особливості кожного інструмента з комплекту.

Отже, диференційними конструкторськими особливостями дитячого комплексу оркестрових гармонік є: системи розташування звуків на правій клавіатурі (гармоніки «Соло-1» – за принципом акордеонної клавіатури фортепіанного типу у кнопковому варіанті; гармоніки «Ритм» – за діатонічними терціями; гармоніки «Бас» – за діатонічними тетрахордами); системи розташування звуків на лівій клавіатурі (гармоніки «Соло-1» – з басово-акордовим акомпанементом і одночасним поєднанням мажорно-мінорних тризвуків у одному ряді; гармоніки «Ритм» – за діатонічними терціями; гармоніки «Бас» – за діатонічними тетрахордами).

Інтегративними конструкторськими особливостями дитячого комплексу оркестрових гармонік виступили: ідентичні системи розташування звуків як на правій, так і на лівій клавіатурах гармонік «Соло-1» і «Соло-2»; принцип дзеркального відображення системи розташування звуків правої клавіатури на лівій виборній клавіатурі в гармоніках «Ритм» і «Бас».

Перспективи дослідження в обраному напрямку можуть бути пов'язані з більш глибоким вивченням особливостей дитячого комплексу інструментів «Гармоніка», зокрема, його функціонування в дитячих оркестрах, та розглядом інших моделей дитячого баянного інструментарію Г. Т. Стативкіна.

ЛІТЕРАТУРА

- Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). (2021). (Нова редакція). Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. Київ, https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
- Завалко, К. В., Ібадуллаєва, А. Е. (2018). Використання концепції музичного виховання Е. Жак-Далькроза в контексті доінструментальної підготовки дошкільників. *Інноваційна педагогіка*, 6, 57–60.
- Закон України «Про дошкільну освіту» (2022). (Ред від. 02.04.2022), Київ: ВР України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
- Зінич, Р. Т., Кукловська, В. Г., Рудченко, І. М., Шоломович, С. М. (2000). *Методика музичного виховання в дитячому садку*. Київ: Музична Україна.

- Лісовська, Т. А. (2018). *Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни Теорія і методика музичного виховання (дошкільна освіта)*. Миколаїв: [Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського], http://preschool.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/НМКД_ТЕОРІЯ-І-МЕТОДИКА-МУЗИЧНОГО-ВИХОВАННЯpdf.io_-1.pdf
- Матвієнко, С. І. (2017). *Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку*. Ніжин: НДУ імені М. Гоголя.
- Науменко, С. О. (2015). Особливості діагностики музичних здібностей дошкільників. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*, 10, 15–18, http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_10_5
- Резнік, О. С. (2022). Становлення й розвиток виробництва баянно-акордеонного інструментарію в Україні у ХХ столітті (органологічний аспект). (Дис. ... д-ра філос.). Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Старобільськ; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ.
- Резнік, О. С. (2014). *Історія промислового виробництва гармонік, баянів й акордеонів України*. (Монографія). Кременна: вид-во ТОВ «Лисичанська друкарня».
- Романюк, І. А. (2013). *Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі*. Тернопіль: Мандрівець.
- Садовенко, С. М. (2007). *Світ фольклору: український дитячий музичний фольклор як засіб формування музичних здібностей дітей дошкільного віку*. Київ: КТ «Київська нотна фабрика».
- Шашевська, І. О. (2006). *Музичне виховання дітей дошкільного віку засобами навчання скрипкової гри*. Луганськ: Поліграфресурс.
- Степанова, Т. М. (2012). *Індивідуально-диференційований підхід до музичного виховання дітей старшого дошкільного віку*. Київ: Видавничий Дім «Слово».
- Теряєва, Л. (2011). Дитячий оркестр у дошкільному закладі. *Музичний керівник*, 3, 4–7.
- Халілова, А. Е. (2021). *Методичні основи доінструментальної підготовки дітей дошкільного віку*. (Дис. ... д-ра філософії). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ.

REFERENCES

- Basic component of preschool education (State standard of preschool education). (2021). (New edition). Approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 12.01.2021 No. 33. Kyiv, https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
- Khalilova, A. E. (2021). *Methodological foundations of pre-instrumental training of preschool children*. (PhD diss.). M. P. Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv [in Ukrainian].
- Law of Ukraine “On Preschool Education” (2022). (Edited 02.04.2022), Kyiv: Verkhovna Rada of Ukraine, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> [in Ukrainian].
- Lisovska, T. A. (2018). *Educational and methodological complex of the academic discipline “Theory and methodology of musical education” (preschool education)*. Mykolaiv: [Mykolaiv V. O. Sukhomlynsky National University], http://preschool.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/NMKD__THEORY-AND-METHODICS-of-MUSIC-EDUCATIONpdf.io_-1.pdf [in Ukrainian].
- Matviienko, S. I. (2017). *Theory and methods of musical education of preschool children*. Nizhin: Nizhyn Mykola Gogol State University [in Ukrainian].
- Naumenko, S. O. (2015). Peculiarities of diagnosis of musical abilities of preschool children. *Education and development of gifted personality*, 10, 15–18, http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_10_5 [in Ukrainian].
- Reznik, O. S. (2014). *History of industrial production of harmonikas, bayans and accordions in Ukraine*. (Monograph). Kreminna: Publishing society “Lysychanska drukarnia” [in Ukrainian].
- Reznik, O. S. (2022). *Formation and development of production of bayan-accordion instruments in Ukraine in the 20th century (organological aspect)*. (PhD diss.). Luhansk Taras Shevchenko National University, Starobilsk; Prykarpattia Vasyl Stefanyk National University, Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Romaniuk, I. A. (2013). *Musical education. Organization of work in a preschool institution*. Ternopil: Mandrivets [in Ukrainian].
- Sadovenko, S. M. (2007). *The world of folklore: Ukrainian children’s musical folklore as a means of forming musical abilities of preschool children*. Kyiv: Limited partnership “Kyivska notna fabryka” [in Ukrainian].

- Stashevska, I. O. (2006). *Musical education of children of preschool age by means of learning to play the violin*. Luhansk: Poligrafresurs [in Ukrainian].
- Stepanova, T. M. (2012). *Individually differentiated approach to musical education of older preschool children*. Kyiv: “Slovo” Publishing House [in Ukrainian].
- Teriaeva, L. (2011). Children’s orchestra in a preschool institution. *Music director*, 3, 4–7 [in Ukrainian].
- Zavalko, K. V., Ibadullaieva, A. E. (2018). Using the concept of musical education by E. Jacques-Dalcroze in the context of pre-instrumental training of preschoolers. *Innovative pedagogy*, 6, 57–60 [in Ukrainian].
- Zinich, R. T., Kuklovska, V. G., Rudchenko, I. M., & Sholomovich, S. M. (2000). *Methodology of musical education in kindergarten*. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].

Olena Rieznik

Zhytomyr Ivan Franko State University,
PhD, Associate Professor, the Department of Art Education
e-mail: reznik_olena@ukr.net
ORCID iD: 0000-0003-1827-1522

**CHILDREN’S ORCHESTRAL SET “HARMONIKA”
BY H. T. STATYVKIN AS A SOURCE OF DEVELOPING INITIAL
SKILLS OF ENSEMBLE AND ORCHESTRAL MUSIC PLAYING
FOR PRESCHOOL CHILDREN**

The figure of Hennadii Tymofiyovych Statyvkin as a reformer of the methodology of teaching the button accordion has always interested researchers for its versatility: ideas of restructuring the educational process of primary music education; experimental introduction of new methodological principles in the educational process; introduction of a seven-year period of training for button accordionists in children’s music schools; production of special training children’s selectable and ready-made button accordions; development and publication of a new curriculum and teaching aids. The above-mentioned ranges of H. Statyvkin’s activity have been covered by scholars at different times exclusively from the point of view of changing the methodology of teaching the button accordion from a selectable to a ready-made instrument. The problem of studying the structure

*of children's accordion instruments created by H. Statyukin has never acquired the format of a special separate study. **The proposed article aims** to reveal the design activity H. Statyukin by analysing the design features of children's musical instruments created by him for ensemble and orchestral music for preschool children. **The scientific novelty of the research results** is due to the introduction of some facts about the design features of the children's orchestra set "Harmonika" into the scientific circulation of musicology, which made it possible to reveal the specifics of H. Statyukin's design thinking.*

*Based on the analysis of the system of sound disposition at the right keyboards of the "Solo-1" and "Solo-2" instruments, we can **conclude** that H. Statyukin's system corresponds to the right keyboard of the piano-type accordion, but in the button version. Unusual for the button accordion disposition of the sounds at the right keyboard and grouping of major and minor triads in one row of the left keyboard is based on ergonomic and physiological data of preschool children (height and width of the chest, length of hands and forearms). It was this design that made it possible to reduce the overall sizes of the instruments and to make them in accordance with the physiology of a preschool children.*

Keywords: *preschool education, ensemble and orchestral music, designer-inventor, children's orchestral set, right and left keyboards, sound disposition system, sound range, bass-chord accompaniment, selectable scale.*

Стаття надійшла до редакції 9 жовтня 2022 року